

HE 105/2007 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vaalilakia muutettavaksi siten, että vaalipiirijakoa koskeva sääntely saatetaan vastaamaan vuoden 2008 voimaan tulevia kuntajaon muutoksia. Sa-

massa yhteydessä vaalilakiin tehtäisiin joukko pienehköjä teknisluonteisia tarkistuksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Ehdotetut muutokset.....	3
2 Esityksen vaikutukset.....	3
3 Asian valmistelu.....	3
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	4
1 Lakiehdotuksen perustelut.....	4
2 Voimaantulo	5
LAKIEHDOTUS	6
Laki vaalilain muuttamisesta.....	6
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI.....	8
Laki vaalilain muuttamisesta.....	8

YLEISPERUSTELUT

1 Ehdotetut muutokset

Leivonmäen kunta yhdistetään Joutsan kuntaan 1 päivänä tammikuuta 2008, joten se poistetaan vaalilain (714/1998) 5 §:ssä olevasta Keski-Suomen vaalipiiriin kuuluvien kuntien luettelosta. Samassa yhteydessä vaalilakiin tehtäisiin joukko pienehköjä teknisluonteisia tarkistuksia. Eduskuntapaikkojen jako vaalipiirien kesken suoritettaisiin jatkossa siten, että eduskuntavaalivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset otetaan jaossa huomioon. Manner-Suomen kunnallisvaalien yleisistä ennakköäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella. Ilmoituskorttia koskeva sääntely saatettaisiin vastaamaan nykykäytäntöjä. Europarlamenttivaalien tulosten julkistamista koskeva pykälä kumottaisiin tarpeettomana. Oikeusministeriön norminantovaltuuksia koskeva vaalilain 195 § muutettaisiin vastaamaan perustuslain

80 §:stä ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytännöstä johtuvia vaatimuksia.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia, yhteiskunnallisia eikä ympäristövaikutuksia eikä myöskään merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

3 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä.

Ehdotuksesta ovat pyynnöstä antaneet lausunnon Väestörekisterikeskus, Suomen Kuntaliitto, Ahvenanmaan maakunnan maakuntahallitus sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan keskusvaalilautakunnat. Lausuntojen perusteella esitykseen tehdyt muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

5 §. *Vaalipiirit eduskuntavaaleissa.* Leivonmäen kunta liitetään Joutsan kuntaan 1 päivänä tammikuuta 2008 Leivonmäen kunnan liittämistä Joutsan kuntaan tehdyn valtioneuvoston päätöksen (685/2007) mukaisesti. Pykälän 13 kohtaan tehtäisiin asiaa koskeva muutos poistamalla Leivonmäki Keski-Suomen vaalipiiriin kuuluvien kuntien luettelosta.

6 §. *Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken.* Kuntajaon muutos tulee aina voimaan kalenterivuoden alussa, ja sitä koskeva valtioneuvoston päätös annetaan voimaantuloa edeltävän kesäkuun loppuun mennessä. Valtioneuvoston asetus kansanedustajapaikkojen jaosta vaalipiirien kesken annetaan eduskuntavaalivuotta edeltävän vuoden syyskuun lopun väestötietojen perusteella. Jos kuntajaon muutos, esimerkiksi kuntaliitos, joka koskee eri vaalipiireihin kuuluvia kuntia, tulee voimaan eduskuntavaalivuoden alussa, sitä ei voida nykyisin ottaa huomioon kansanedustajapaikkojen jaossa. Tulevaisuudessa kuntaliitokset yleistynevät ja saattavat yhä enenevässä määrin koskea eri vaalipiireihin kuuluvia kuntia. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta, että vaalivuoden alussa voimaan tulevat kuntajaon muutokset on otettava huomioon kansanedustajapaikkojen jakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa.

9 §. *Ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat.* Nykyisestä laista puuttuu sääntely siitä, miten (Manner-Suomen) kunnallisvaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa määrätään. Kunnallisvaalejahan ei toimiteta Ahvenanmaan maakunnan kunnissa samaan aikaan kuin muualla Suomessa, joten 9 §:n 1 momentin sääntely siitä, että kunnanhallitus määrää yleiset ennakoäänestyspaikat, ei käytännössä toimi. Ahvenanmaalla on kuitenkin perinteisesti ollut Manner-Suomen kunnallisvaaleissa yksi yleinen ennakoäänestyspaikka (Maarianhaminan posti), jossa

Ahvenanmaalla ennakoäänestysaikana oleskelevat äänioikeutetut ovat voineet äänestää. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi, että kunnallisvaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetus voisi olla sama, jossa ulkomailla olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista säädetään. Ennen asetuksen antamista oikeusministeriö sopisi Ahvenanmaan postin tai muun tahon kanssa ennakoäänestyksen järjestämisen yksityiskohdista.

21 §. *Ilmoituskortti.* Pykälään tehtäisiin nykytilannetta vastaavat tarkistukset. Oikeusministeriö on laatinut ilmoituskortin kääntöpuolella olevan ohjeistuksen, vaikka itse kortin laatiikin Väestörekisterikeskus. Ilmoituskorttiin voitaisiin myös liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. Vuoden 2006 presidentinvaalin ilmoituskorttilähetyksessä oli kortin lisäksi luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä yleistietoa tasavallan presidentin tehtävistä. Vuoden 2007 eduskuntavaalien ilmoituskorttilähetyksessä oli vastaavat tiedot.

180 §. *Tietojen antaminen julkisuuteen.* Euroopan unionin vaalisäädöksen (saatettu Suomessa voimaan lailla 867/2003) mukaan europarlamenttivaalit toimitetaan kaikissa jäsenvaltioissa jonakin nelipäiväiseen, torstaina alkavaan ja sunnuntaina päättyvään vaalijanjaksoon kuuluvana päivänä. Käytäntö on ollut, että torstaina äänestetään Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Hollannissa, perjantaina Irlannissa ja lauantaina Latviassa ja Maltalla. Tshekissä äänestetään perjantaina ja lauantaina ja Italiassa lauantaina ja sunnuntaina. Muissa jäsenvaltioissa vaalipäivä on ollut sunnuntai. Euroopan unionin vaalisäädöksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio ei saa julkistaa tuloksiaan ennen kuin äänestys on kaikissa jäsenvaltioissa päättynyt. Sääntely perustuu siihen, että vaaleissa valitaan jäsenet yhteen yhteiseen toimielimeen, Euroopan parlamenttiin, jolloin

jäsenvaltioita pidetään vaalien toimittamisen osalta yhtenä kokonaisuutena. Jos jäsenvaltiossa A julkistettaisiin tuloksia jo siinä vaiheessa kun jäsenvaltiossa B vielä äänestetään, A:n tuloksilla voisi olla vaikutusta B:n äänestäjien äänestyskäyttäytymiseen. Sääntely on kuitenkin johtanut käytännön ongelmiin, koska äänestyksen päättymisajankohta on kunkin jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön kuuluva asia. Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Hollannissa äänestys päättyy jo torstai-iltana. Myös sunnuntaina äänestyksen päättymisajankohdat vaihtelevat: viimeisimmässä europarlamenttivaaleissa äänestys on jatkunut sunnuntaina kello 23:een asti (Suomen aikaa) Italiassa, Puolassa ja Slovakiassa. Suomessa äänestys päättyy kello 20. Vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa Hollanti julkisti tuloksensa jo torstai-iltana, mikä vuoksi se sai Euroopan komissiolta nuhteita, mutta ei muita sanktioita.

Vaalilain 180 §:n on osoittautunut käytännössä tarpeettomaksi, koska äänestys ei vielä kello 22 Suomen aikaa ole päättynyt kaikissa jäsenvaltioissa ja koska Euroopan unionin vaalisäädös, jossa on säännökset tulostietojen julkistamisesta, on sellaisenaan voimassa myös Suomessa. Tästä syystä pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

195 §. Tarkemmat säännökset. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on mietinnössään

PeVM 4/2006 vp todennut muun ohella seuraavaa: ”Vaalilain voimassa oleva 195 § sisältää yleissäännöksen oikeusministeriön toimivallasta antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita lain soveltamisesta. Valtuudessa on pääosin kysymys ministeriölle ylimpänä vaaliviranomaisena kuuluvasta toimivallasta antaa muille vaaliviranomaisille ns. hallinnon sisäisiä määräyksiä. Ministeriön norminasettamisvaltuudet on valiokunnan mielestä kuitenkin myös tällaisessa tapauksessa syytä muotoilla laissa perustuslain 80 §:n ilmentämän pääsäännön mukaan tarkoittamaan ministeriön asetuksen antamista etenkin, kun määräyksillä on monissa tapauksissa myös äänestäjiin ja siten hallinnon ulkopuolelle ulottuvia vaikutuksia”.

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausuman mukaiseksi.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2 päivänä lokakuuta 1998 annetun vaalilain (714/1998) 180 §,
muutetaan 5 §:n 13 kohta, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 1 momentin
 7 kohta ja 3 momentti sekä 195 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 13 kohta laissa 935/2006 ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta laissa
 247/2002, seuraavasti:

5 §

Vaalipiirit eduskuntavaaleissa

Eduskuntavaaleja varten maa on jaettu
 maakuntajaon pohjalta seuraaviin *vaalipiiri-*
reihin:

 13) Keski-Suomen vaalipiiri, johon kuulu-
 vat Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Jy-
 väskylän maalaiskunnan, Jämsän, Jämsän-
 kosken, Kannonkosken, Karstulan, Keuruun,
 Kinnulan, Kivijärven, Konneveden, Korpi-
 lahden, Kuhmoisten, Kyyjärven, Laukaan,
 Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjaveden,
 Pihtiputaan, Pylkönmäen, Saarijärven, Toi-
 vakan, Uuraisten, Viitasaaren sekä Äänekos-
 ken kunnat;

6 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken

 Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiiri-
 en kesken Ahvenanmaan maakunnan vaali-
 piiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden
 Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella,
 joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan

on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa
 vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltä-
 vän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä.
 Jako, jossa otetaan huomioon vaalivuoden
 alussa voimaan tulevat kuntajaon muutokset,
 toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin
 Suomen kansalaisten lukumäärä vaalipiirien
 yhteenlasketulla Suomen kansalaisten luku-
 määrällä ja kertomalla saatu luku luvulla
 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimi-
 tuksen osoittama kokonaislukua vastaava
 paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin
 jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien
 kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen
 desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjes-
 tyksessä.

9 §

Ennakkoäänestyspaikat ja vaalipäivän ää- nestyspaikat

Ennakkoäänestyspaikkoja ovat:

 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät
 Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä
 valtioneuvoston asetuksella säädettävät kun-
 nallisvaalien yleiset ennakkoäänestyspaikat
 Ahvenanmaan maakunnassa.

21 §

Ilmoituskortti

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta *ilmoituskortin*, jossa ovat:

7) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortti laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä muussa ennakköäänestyksessä kuin kotiäänestyksessä. Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön

laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä.

195 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Laki**vaalilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2 päivänä lokakuuta 1998 annetun vaalilain (714/1998) 180 §,
muutetaan 5 §:n 13 kohta, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 1 momentin
 7 kohta ja 3 momentti sekä 195 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 13 kohta laissa 935/2006 ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta laissa
 247/2002, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

5 §

*Vaalipiirit eduskuntavaaleissa**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa*

Eduskuntavaaleja varten maa on jaettu
 maakuntajaon pohjalta seuraaviin *vaalipiirei-*
hin:

Eduskuntavaaleja varten maa on jaettu
 maakuntajaon pohjalta seuraaviin *vaalipiiri-*
reihin:

13) Keski-Suomen vaalipiiri, johon kuulu-
 vat Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Jy-
 väskylän maalaiskunnan, Jämsän, Jämsän-
 kosken, Kannonkosken, Karstulan, Keuruun,
 Kinnulan, Kivijärven, Konneveden, Korpi-
 lahden, Kuhmoisten, Kyyjärven, Laukaan,
Leivonmäen, Luhangan, Multian, Muuramen,
 Petäjaveden, Pihtiputaan, Pylkönmäen, Saari-
 järven, Toivakan, Uuraisten, Viitasaaren sekä
 Äänekosken kunnat;

13) Keski-Suomen vaalipiiri, johon kuulu-
 vat Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Jy-
 väskylän maalaiskunnan, Jämsän, Jämsän-
 kosken, Kannonkosken, Karstulan, Keuruun,
 Kinnulan, Kivijärven, Konneveden, Korpi-
 lahden, Kuhmoisten, Kyyjärven, Laukaan,
 Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjaveden,
 Pihtiputaan, Pylkönmäen, Saarijärven, Toi-
 vakan, Uuraisten, Viitasaaren sekä Äänekos-
 ken kunnat;

6 §

6 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien
*kesken**Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien*
kesken

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiiri-
 en kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri-
 ää lukuun ottamatta toimitetaan niiden Suo-
 men kansalaisten lukumäärän perusteella,
 joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan
 on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiiri-
 en kesken Ahvenanmaan maakunnan vaali-
 piiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden
 Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella,
 joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan
 on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa

Voimassa oleva laki

vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Jako toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin Suomen kansalaisten lukumäärä vaalipiirien yhteenlasketulla Suomen kansalaisten lukumäärällä ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittamaa kokonaislukua vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

9 §

Ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakköäänestyspaikkoja ovat:

2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat;

21 §

Ilmoituskortti

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta *ilmoituskortin*, jossa ovat:

7) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortti laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä muussa ennakköäänestyksessä kuin kotiäänestyksessä.

Ehdotus

vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Jako, jossa otetaan huomioon vaalivuoden alussa voimaan tulevat kuntajaon muutokset, toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin Suomen kansalaisten lukumäärä vaalipiirien yhteenlasketulla Suomen kansalaisten lukumäärällä ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittamaa kokonaislukua vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

9 §

Ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakköäänestyspaikkoja ovat:

2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat *sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät kunallisvaalien yleiset ennakköäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa.*

21 §

Ilmoituskortti

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta *ilmoituskortin*, jossa ovat:

7) *oikeusministeriön laatimat* ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortti laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä muussa ennakköäänestyksessä kuin kotiäänestyksessä. *Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

180 §

Tietojen antaminen julkisuuteen

Ääntenlaskentaa koskevia tietoja ei saa vaalipäivänä antaa julkisuuteen ennen kello 22:ta.

195 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta antaa tarvittaessa oikeusministeriö.

180 §

Tietojen antaminen julkisuuteen

(kumotaan)

195 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 . _____